

2002-07-01

LR VYRIAUSYBĖS NUOSTATŲ DĖL EUROPOS SĄJUNGOS ATEITIES METMENYS

- 1. Bendrosios nuostatos**
- 2. Lietuva – solidarioje ir turtingoje ES**
- 3. Lietuva – saugioje ir įtakingoje ES**
- 4. Lietuva – lygiateisiškoje ir efektyvioje ES**

1. Bendrosios nuostatos

- 1) Diskusija dėl Europos Sąjungos tikslų, politikos bei organizavimo formų yra tęstinis procesas. Atskirų diskusijos etapų rezultatus žymi 2000 metų gruodžio mėnesio Nicos ir 2001 metų gruodžio mėnesio Lakeno Viršūnių tarybų susitikimai. Dabartinio diskusijų etapo rėmai yra 2004 m. ES Tarpvyriausybinių konferencija (TVK) ir jos paruošimui skirtas naujas – vadinamojo Konvento – būdas. Sprendimus dėl konstitucinės ES raidos darys Vyriausybės konferencija, tačiau Konvento paruošti dokumentai ir patys debatai politiškai įtakos būsimus TVK rezultatus.
- 2) Europos Sąjunga sėkmingai įgyvendina savo tikslus, kurių esmė – jos piliečių ir valstybių gerovė bei saugumas. Narystė ES yra geriausias būdas Lietuvos nacionalinių interesų užtikrinimui. Lietuvai svarbu, jog reformos laiduotų sklandų ES veikimą, kuriame lygiomis teisėmis galėtų dalyvauti visos ES narės. Diskusija dėl ES ateities vyksta greta derybų dėl naujų narių priėmimo (teisės ir atskirų politikos sričių harmonizacijos) bei šiandienės ES politikos raidos.
- 3) Europos Sąjungos plėtra yra strateginis Europos vienijimosi projektas. Todėl be sėkmingos plėtros nėra ir sėkmingos ES ateities. Konvento veikla ar jo rezultatai nėra ES plėtros sąlyga. Derybos dėl narystės ES turi būti baigtos 2002 metais, o ES plėtra turi įvykti tomis pačiomis sąlygomis, kokiomis ji buvo pradėta. Lietuvai, kaip ir kitoms šalims kandidatėms, taip pat svarbu valstybių narių teisėmis dalyvauti būsimoje ES Tarpvyriausybiniame konferencijoje.
- 4) Užsienio reikalų ministerija analizavo dviejų pastarųjų (1996-1997-ųjų ir 2000-ųjų metų) ES Tarpvyriausybinių konferencijų, kurios baigėsi Amsterdamo ir Nicos sutartimis, eigą ir rezultatus. Pažymėtina, kad Nicos sutarties dokumentuose numatytos deramos Lietuvos atstovavimo ES institucijose perspektyvos.

- 5) Pradinės Lietuvos nuostatos dėl ES ateities buvo dėstytos Užsienio reikalų ministro pasisakymuose (pvz. 2001 m. gruodžio 19 d. LR Seimo posėdyje apie Lietuvos derybas dėl narystės Europos Sąjungoje; 2002 vasario 23 d. Lietuvos forumo dėl ES ateities steigiamojoje konferencijoje).
- 6) 2002 m. vasario 28 d. prasidėjusį Konventą dėl ES ateities galima laikyti pirmuoju besiplečiančios ES forumu. Jame atsispindi dabartinė ES interesų įvairovė, o jų derinimas leidžia ieškoti Lietuvai priimtinių 'koalicijų'. Aktuali yra būsimųjų ES narių, regiono, taip pat mažesniųjų ES valstybių bei vadinamųjų sanglaudos valstybių patirtis ir bendradarbiavimas. Todėl čia pateikiami Vyriausybės nuostatų metmenys turės būti lanksčiai taikomi, esant reikalui plėtojami ir tikslinami.
- 7) Šiame procese ypač svarbus bendradarbiavimas su LR Seimu, visų pirma, Europos reikalų komitetu, o taip pat politinių partijų pozicijos bei jų tarptautiniai ryšiai. Vyriausybės atstovai ir toliau dalyvaus Lietuvos nevyriausybinių organizacijų Forumo veikloje, kad būtų keičiamasi nuomonėmis ir gyviau įsitrauktų Lietuvos pilietinė visuomenė.

2. Lietuva – solidarioje ir gerove pagrįstoje ES

- 8) Europos vidaus rinkos sukūrimas, taip pat kaip ir vieningos valiutos įvedimas yra svarbūs ES ekonominės raidos pasiekimai. Poreikis toliau tai plėtoti bei koordinuoti ES šalių ekonomikas yra suprantamas. Europos ekonominės ir socialinės raidos modelis sudaro sąlygas laipsniškam šalių ekonomikų augimui ir konvergencijai.
- 9) Tuo pačiu Europos Sąjunga ir toliau prioritetą turėtų teikti politikos sritims, kurios skatina socialinę ir ekonominę sanglaudą bei mažina valstybių narių gyvenimo lygio ir raidos skirtumus. Sanglaudos politika bei solidarumas yra investicijos, kurios didina Europos Sąjungos kaip visumos konkurencingumą pasaulyje. Ekonomikos ir verslo konkurencingumą turėtų skatinti aktyvesnė Europos mokslo tyrimų ir inovacijų politika, taip kuriant žiniomis pagrįstą Europos ekonomiką.
- 10) Europos Sąjungos žemės ūkio politika turi išlikti bendra tam, kad palaikytų pusiausvyrą tarp ekonominių ir socialinių pokyčių kaime.

3. Lietuva – saugioje ir įtakingoje ES

- 11) Europos laisvės, saugumo bei teisingumo erdvės, viešosios tvarkos sistemos kūrimo klausimai tapo dominuojančia ES politikos dalimi. Jie yra sąlygoti didėjančio ES valstybių ir jų piliečių susirūpinimu vidaus saugumo užtikrinimu.
- 12) Nauji saugumo iššūkiai yra neišvengiami atskirų valstybių pastangomis. Nuoseklesnis ir intensyvesnis bendradarbiavimas teisingumo ir vidaus reikalų, o

taip pat užsienio politikos srityse yra būtinas. Kuo stipresnė bus ES, tuo sėkmingiau bus realizuojami Lietuvos interesai.

- 13) Lietuvai – būsimai svarbaus ES pasienio valstybei – diskusijos dėl ES išorinės sienos turi ypatingos reikšmės. Suvokiame atsakomybę, kad ši siena būtų “efektyvi”, bet tuo pat metu draugiška kaimyninėms šalims. Šiais klausimais galėtų būti daugiau bendros veiklos ES lygiu. Pavyzdžiui, galėtų būti svarstomas bendros sienų priežiūros tarnybos klausimas. Svarbu, jog būtų tinkamai derinamos Sąjungos ir atskirų šalių narių finansinės galimybės.
- 14) Iš kitos pusės reikia didinti dėmesį ES geros kaimynystės politikai. Būtent geros kaimynystės politika yra neatsiejama Lietuvos užsienio politikos dalis, kurios reikšmė ir toliau augs. ES santykiai su Rusija, Ukraina, Baltarusija yra labai svarbūs Lietuvai. Baltijos jūros valstybių bendradarbiavimas, ES Šiaurės Matmens iniciatyva pasiteisina ir toliau turėtų stiprinti šį bendrosios ES užsienio politikos komponentą, derinant jos prekybinius, ekonominius, bendradarbiavimo per sieną, techninės pagalbos ir kitus komponentus.

4. Lietuva – lygiateisiškoje ir efektyvioje ES

- 15) Stodami į Europos Sąjungą vertiname ir priimame jos veiklos ir institucinės sąveikos principus. Lietuva suinteresuota demokratiškai ir efektyviai veikiančia Europos Sąjunga.
- 16) ES raida rodo, kad stiprių institucijų – Tarybos, Europos Komisijos, Europos Parlamento, Teismo ir kitų - veikla, o ne tarpvyriausybiniis bendradarbiavimas geriau užtikrintų tokių šalių kaip Lietuva dalyvavimą ES. Mūsų supratimu, “bendrijos metodas” laiduoja ES veiksmų nuoseklumą, tuo pačių suderindamas įvairių Sąjungos valstybių interesus. Jo taikymo būdai gali būti atnaujinami ir taikomi didesniai veiklos sričių skaičiui.
- 17) Kita vertus, “bendrijos metodas” neturi būti priešpastatytas “tarpvyriausybiniam”. Kaip ir iki šiol sprendimo būdų pasirinkimas turi priklausyti nuo klausimo, situacijos ir tikslo. Taip, pavyzdžiui, ir pastaruoju metu dažniau taikomas “atviras koordinavimas” neįveda ES bendrosioms politikos būdingo griežtos harmonizacijos, o leidžia palaipsniui atsižvelgti į nacionalinę specifiką; tai neblogai veikia tokiose srityse, kaip darbo ir socialinė politika, mokesčiai.
- 18) Subsidiarumo principas (pagal kurį ES lygiu veikiama tik tada, kai pasiūlytas veiksmas negali būti valstybių tinkamai įvykdytas ir dėl masto ar poveikio ES jį atliktų geriau) bei proporcingumo principas (pagal kurį ES veiksmai turi būti adekvatūs užsibrėžtiems tikslams pasiekti) ir ateityje turi išlikti esminiais organizuojant ES darbo pasidalijimą.
- 19) ES remiasi sutartimis, kurias yra ratifikavusios ES valstybės narės, ir kuriose nustatytos ES atsakomybės ribos (kompetencijos). ES ir valstybių narių

atsakomybės ribos gali būti aiškiau apibrėžtos, tačiau vargu, ar įmanomas griežtas atsakomybės ribų pasidalijimo sąrašas. Bet kokios ES galios yra išvestinės iš jos valstybių narių galių bei sutarimo.

- 20) ES sutarčių supaprastinimas yra reikalingas, tačiau aiškesnės struktūros, patogumo naudojant ir “perskaitomumo” turėtume siekti, nekeičiant jų – o tuo pačiu ir Sąjungos - teisinės prigimties ir prasmės.
- 21) Pagrindinių teisių chartijos patvirtinimas žymi ES pasirengimą plėtoti žmogaus teises ES lygiu. Chartijos nuostatos ir jų įtraukimas į ES sutartis problemų Lietuvai nekeltų.
- 22) Nacionalinių parlamentų vaidmuo užtikrinant ES legitimumą gali būti toliau stiprinamas, suteikiant daugiau galių esančioms tarpparlamentinio bendradarbiavimo institucijoms, o ne kuriant naujas. Svarstylini būdai ir priemonės, kaip valstybės narės galėtų stiprinti savo pačių sistemas informuojant ir įtraukiant nacionalinius parlamentus į ES politiką.

Parengė: Užsienio reikalų ministerijos Europos integracijos departamentas